

УДК 37.015.31:028

DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.1.2025.01>

Василь Шуляр,
ORCID iD 0000-0001-8643-0105
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії й методики мовно-
літературної та художньо-естетичної освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001, м. Миколаїв, Україна
vasyl.shuliar@moipro.mk.ua

ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛІГЕНТНОГО УЧНЯ-ЧИТАЧА ЯК ЛЮДИНИ КУЛЬТУРИ (стаття перша)

У статті розглянуто проблему формування інтелігентного учня-читача як Людини Культури в сучасному освітньому просторі, визначено особливості названого процесу. Інтелігентний читач / читачка нашої моделі володіють не лише компетентністю в аналізі літературних творів, а демонструють високий рівень моральної відповідальності, критичного мислення та естетичного смаку. Автор проаналізував суперечності між сучасними освітніми тенденціями, що спрямовані на функціональну грамотність, викликані необхідністю формування глибокого культурного світогляду школяра.

У розвідці подано основні складники запропонованої моделі інтелігентного читача, вибудовані на засадах філософії тріадності: когнітивний, ціннісно-світоглядний і комунікативний складники. Особливий акцент зроблено на значенні національно-патріотичного компонента в процесі літературної освіти.

Окреслено методи і засоби, які сприяють вихованню Людини Культури через художній текст. У подальшому будуть запропоновані критерії та індикатори ефективності моделі формування інтелігентного учня-читача.

Ключові слова: інтелігентний читач; комунікація; критичне мислення; літературна освіта; Людина Культури; методика викладання; національна ідентичність; патріотичне виховання; художня література; ціннісні орієнтації.

© Шуляр В. І., 2025

Актуальність теми. У сучасному світі, де інформаційні потоки постійно змінюються, а культурні орієнтири часто розмиваються, особливо важливим стає **формування інтелігентного учня-читача як Людини Культури**. Освіченість та начитаність більше не є суто академічними показниками – вони визначають здатність молодого покоління критично мислити, аналізувати інформацію, розуміти національну та світову культури.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та цифровізації традиційні цінності читання та глибокого осмислення

текстів часто поступаються місцем поверховому споживанню інформації. Назване загрожує зниженням загальної культурної компетентності шкільної молоді. Важливо осмислити роль літератури, книги та читання у становленні особистості, яка не просто володіє знаннями, а є носієм високих культурних стандартів. Дослідження зумовлено гострою потребою сучасного суспільства у вихованні культурної, інтелектуально розвиненої особистості в умовах цифрової трансформації освіти.

Дослідження набуває особливої значущості з огляду на такі чинники:

- критичне зниження інтересу до читання серед молоді та домінування кліпового мислення;
- необхідність формування нового покоління інтелігенції як носія культурних цінностей;
- потреба в оновленні методик роботи з текстом для розвитку читацької компетентності учнів;
- важливість збереження культурної спадщини через формування культури читання.

Наявні такі суперечності:

1. Між стрімким розвитком цифрових технологій та необхідністю глибокого, усвідомленого читання: учні схильні сприймати інформацію фрагментарно, що ускладнює розвиток аналітичного мислення.
2. Між традиційною класичною літературою та новими формами тексту (аудіокниги, блоги, соціальні мережі): чи здатна класична література конкурувати із сучасними мультимедійними форматами?
3. Між наявністю великої кількості літературних текстів та вибором якісного читання: як допомогти учням орієнтуватись у літературному просторі та обирати справді культурно значущі твори?
4. Між роллю школи та впливом соціального середовища: як поєднати освітні стратегії з позашкільним культурним розвитком учня?

Мета статті: визначити та обґрунтувати ключові механізми формування інтелігентного учня-читача як Людини Культури в умовах сучасних освітніх викликів.

Завдання дослідження

1. Запропонувати зміст поняття «**інтелігентний учень-читач**» у контексті культурного розвитку особистості.
2. Визначити **роль читання як чинника культурного становлення** людини в цифрову епоху.
3. Дослідити методики **формування читацької компетентності** учнів

на основі класичної та сучасної літератури.

4. Сформулювати рекомендації для педагогів щодо **ефективного залучення учнів до глибокого читання** та культурного аналізу текстів із використанням компетентнісних літературних вправ.

Новизна дослідження

- Розширення поняття «**інтелігентний читач**» через призму сучасних викликів освіти та культури.
- Виявлення **ефективних підходів до залучення молоді** до читання в умовах цифрової доби.
- Обґрунтування **читання як невід’ємного компонента культурного саморозвитку особистості** у XXI столітті.
- Визначення шляхів **поєднання класичної літератури з сучасними медіаформатами** для формування культури читання.

Аналіз досліджень і публікацій. Це дослідження сприятиме осмисленню місця книги та літератури в житті сучасного учнівства, дасть змогу віднайти баланс між традиційним і новітнім підходами до формування Людини Культури, яка не лише споживає інформацію, а й осмислює її в контексті загальнолюдських цінностей. Реалізувати означене учитель-практик зможе, якщо в системі послуговуватиметься технологією конструювання компетентнісних літературних вправ. Така авторська технологія розроблена вперше й описана в публікаціях (Шуляр В. І., 2024а).

Проблеми націоналізму й етнічності, національної свідомості та національної ідентичності стали предметом розгляду зарубіжних учених (Монтсеррат Гібернау, Ентоні Сміт). Звертаємо увагу на низку концептів, що мають бути враховані в побудові нашої моделі інтелігентного учня-читача / учениці-читачки в націозорієнтованому компоненті: «любов до нації», «ненависть до тих, хто нації загрожує», «сентиментальна ідентифікація з нацією», «чуття гідності індивіда, причетного до

справ нації» тощо (Гібернау М. П., 2012, с. 23); «чуття культурної спільності» та «чуття національної ідентичності» (Сміт Е. Д., 1994, с. 65, с. 105).

Проблема національно-патріотичного виховання становить основу праць українських науковців-дослідників (Олександр Дорошкевич, Василь Сухомлинський, Яків Чепіга, Іван Бех, Омелян Вишневський, Георгій Філіпчук, Лариса Удовиченко). Наприклад, Лариса Удовиченко виокремлює низку маркерів, які належить урахувати вчителю літератури під час вивчення / аналізування / тлумачення художніх творів. Цінними для нашого дослідження є: «чуття належності до певної національної культури, що впливає на життєву позицію; усвідомлення спільної національної культури та історії; любов до своєї землі, міфів і символів, що породжує емоційні зв'язки з народом і культурою країни; сповідування національних цінностей (звичаї, традиції, ритуали, символи, мова)» (Удовиченко Л. М., 2020, с. 262).

Проблема цілісної / цільної / гармонійної особистості перебуває у площині досліджень автора: проаналізовано з теоретико-методологічного погляду природу, зміст моделі гармонійної цільності особистості, соціальної зумовленості; виокремлено структурні складники, систему чинників. Обґрунтування ціннісної моделі життя і творчості Дмитра Кременя здійснено з позиції соціокультурної рецепції. Розглянуто поняття і терміни: «рецепція», «соціокультурна рецепція», «соціокультурна компетентність» (Шуляр В. І., 2023). Досліджено концепт «духовна цілісність особистості» і прокоментовано складники духовної цілісності особистості під час читацької діяльності школярів за творчістю Г. С. Сковороди. Розроблено моделі до концепту «духовна цілісність особистості» через візуалізацію (Шуляр В. І., 2022).

Авторські системно вибудовані моделі / ноомоделі літературної компетентності учнів-читачів та ноомоделі інтелігентного читача представлено в практико-орієнтованих монографіях (Шуляр В. І., 2024б).

Уперше розроблені моделі компетентного випускника-читача репрезентовано в 2004 році під час захисту кандидатської дисертації: того часу активно вживали поняття «компетентний учень-читач», а вершинним у моделі випускника-читача була норма – «інтелігентний читач». Щодо останнього поняття: розгорілася дискусія про доцільність його вживання в науковому мовленні. Пізніше автор підготував цілісну працю, де системно представлена модель компетентного випускника-читача (Шуляр В. І., 2009). Згодом авторську модель посилено націозорієнтованим компонентом. Воєнна агресія російської федерації на території України засвідчила, наскільки цей компонент важливий нині (Шуляр В. І., 2024). Водночас постала проблема оновлення моделі інтелігентного читача. Це викликано тим, що маємо засвоїти уроки минулого й адекватно розбудувати своє майбутнє, тому є потреба визначити, якими якісними характеристиками та вміннями володітиме майбутній український випускник, на основі цього організувати роботу для їхнього формування в післяпереможний період.

Виклад основного матеріалу. Відпрацювання визначених завдань розпочнемо з виокремлення змістового наповнення деяких базових понять дослідження.

1. **Інтелігентний читач** – це особистість, яка не лише володіє навичками глибокого, усвідомленого читання, а й здатна аналізувати, інтерпретувати та критично оцінювати художні, наукові й публіцистичні тексти. Він має широкий світогляд, високу мовну / мовленнєву культуру, естетичний смак та здатність співвідносити прочитане з морально-етичними і культурними цінностями.
2. **Людина культури** – це особистість, яка має високий рівень освіченості, моральної свідомості, культурної компетентності й естетичного світосприйняття. Вона не лише знає та цінує надбання світової й національ-

ної культур, а й виявляє активну позицію у збереженні та примноженні культурного спадку, дотримується принципів гуманізму, толерантності та духовної гармонії.

Важливо з'ясувати відмінність між «інтелігентним читачем» і «компетентним читачем»

Компетентний читач – це людина, яка володіє навичками читання, розуміє зміст тексту, може його аналізувати, узагальнювати, встановлювати зв'язки між прочитаним та власним досвідом. Читання для компетентного учнівства є **інструментом здобуття знань та інформації**.

Інтелігентний читач – це не лише компетентний, а й особистість із глибоким культурним світоглядом, високою етичною відповідальністю та здатністю до моральної рефлексії. Він сприймає літературний текст **не лише раціонально, а й емоційно, естетично**, відчуває його глибші сенси, співвідносить із загальнолюдськими та національними цінностями, застосовує здобуті знання в житті.

До розуміння поняття «інтелігентний читач» додають дискусії, що останнім часом набули своєї значущості.

Зважаємо на низку публіцистичних виступів громадських діячів і письменників. У своїх листах Юрій Стадніченко щодо мовного питання («День» від 08. 12. 2000, 02. 03. 2001 та 11. 05. 2001) виокремлює наслідки, які має український народ через денационалізацію й русифікацію. У статті «Де ви, українські інтелігенти?» (газета «День» від 20. 07. 2001 р.) Юрій Стадніченко додає до пошуку змістового наповнення: «Інтелігент – це, найперше, людина розумна, з високою внутрішньою культурою, самоповагою (а звідси й повага до інших людей, думок, поглядів на ту чи іншу проблему), з високим рівнем відповідальності за себе, за державу, з почуттям міри абсолютно в усьому (у словах, діях), правдива, порядна, чесна» (джерело: <https://cutt.ly/UeivF0Rg>). Упродовж означеного Максим Нестелєєв у тій же газеті «День» (07. 04. 2017) висновок з цього питання різко, але, на нашу

думку, правдиво: «Інтелігенти є, інтелігенції нема». Скористаємося ще думкою Юрія Стадніченка, який зробив історичний екскурс: «Ще 1861 року в другій книжці «Основи» батько нашого видатного поета Максима Рильського – Тадей Рильський писав про нагальну потребу творення національно свідомої інтелігенції у колоніально поневоленій Україні. З того часу минуло майже півтора століття, як ми живемо в уже незалежній державі. Та чи маємо оту інтелігенцію, про котру мріяв учений, якого переважна більшість українських діячів вважала неперевершеним знавцем народного життя?».

Ключова відмінність: **компетентний читач** – це володіння навичками читання і розуміння тексту, а **інтелігентний читач** – це гармонійне поєднання інтелекту, моральності й естетичного світосприйняття, помножене на персональну відповідальність.

Трискладова модель інтелігентного читача

1. Інтелектуальний компонент

- Уміння аналізувати, інтерпретувати та критично оцінювати текст.
- Знання літературного контексту, історичних та культурних реалій.
- Уміння робити логічні висновки та застосовувати набуту інформацію.

2. Етичний (моральний) компонент

- Здатність до моральної рефлексії, розпізнавання етичних смислів тексту.
- Виявлення гуманістичних ідей та співвіднесення їх із власними цінностями.
- Усвідомлення соціальної відповідальності, виховання толерантності та емпатії.

3. Естетичний компонент

- Розвинене відчуття краси, уміння оцінювати художню цінність твору.
- Насолода від мистецтва слова,

уміння відчувати емоційний вплив тексту.

- Творча взаємодія з текстом (написання есе, власних роздумів, літературна творчість).

Ця модель актуалізує, що **інтелігентний читач – це не просто людина, яка читає і розуміє тексти, а особистість, яка через читання формує власний культурний та моральний світогляд і дотримує ціннісно-етичних норм у повсякденному житті та професійно-фаховій діяльності.**

Оновлена трискладова модель інтелігентного учня-читача із національно-патріотичним компонентом

Формування інтелігентного учня-читача неможливе без його усвідомлення власної національної ідентичності, глибокого розуміння культурного та історичного спадку рідного народу, тому **національно-патріотичний компонент** є невід’ємним складником цієї моделі.

Три ключові компоненти інтелігентного учня-читача:

1. Інтелектуально-аналітичний компонент

- Здатність критично мислити та аналізувати художній текст.
- Володіння широким культурним і літературним світоглядом.
- Розуміння історичного та ідейного контекстів твору.

2. Національно-патріотичний компонент

- Усвідомлення ролі літератури у формуванні національної самосвідомості.
- Знання історико-культурного спадку рідного народу, його традицій та духовних цінностей.
- Уміння співвідносити зміст літературного твору з проблемами й викликами сучасної України.
- Готовність діяти на благо рідної країни, усвідомлення своєї ролі як відповідального громадянина.

3. Естетично-ціннісний компонент

- Відчуття художньої краси та

глибини тексту.

- Здатність сприймати літературу не лише як джерело знань, а й як засіб духовного та емоційного розвитку.
- Виховання поваги до культурного розмаїття, гармонійне поєднання національних і загальнолюдських цінностей.

Реалізація моделі сприятиме формуванню **не лише освіченого читача, а й особистості, яка через літературу осмислює свою національну належність, відповідальність перед суспільством і майбутнім України.**

Вершинний складник інтелігентного учня-читача

У запропонованій моделі **вершинним, значущим складником** є **духовно-ціннісний компонент**. Він поєднує всі інші: інтелектуально-аналітичний, національно-патріотичний та естетично-ціннісний складники в єдину гармонійну систему. Визначає **світоглядні орієнтири учня**, його моральні принципи, здатність до емпатії, особисту відповідальність перед суспільством та культурною спадщиною.

Духовно-ціннісний компонент містить:

- Усвідомлення **сенсу буття** через літературні тексти.
- Визнання **морально-етичних цінностей**, які формують справжню Людину Культури.
- Прагнення до **вищих ідеалів правди, добра, краси, гармонії**.
- Відповідальність перед **рідною культурою, суспільством і майбутніми поколіннями**.

Підсумуємо: **духовно-ціннісний компонент** є автономною вершиною моделі, яка визначає **інтелігентного учня-читача не просто як ерудовану чи патріотично налаштовану особистість, а як людину, що живе та діє за принципами високої культури, моральності й гуманізму та персональної відповідальності.**

Пропонуємо авторську логіко-семіотичну модель інтелігентного учня-читача

/ учениці-читачки, яка побудована з урахуванням філософії триадності, виокремлення вершинного компонента (акмеметричності) та вище описаного:

Рис. 1. Ноомодель інтелігентного читача / читачки – ЛЮДИНИ КУЛЬТУРИ

Джерело: авторський варіант (2024б)

Кінцевий результат реалізації моделі інтелігентного читача.

Продуктом формування інтелігентного читача є Людина Культури, яка:

- ✓ володіє широким світоглядом та вміє критично мислити;
- ✓ усвідомлює свою національну ідентичність та відповідальність перед суспільством;
- ✓ має високий рівень духовно-ціннісного розвитку й орієнтується на гуманістичні ідеали;
- ✓ співвідносить літературні образи й ідеї з реальним життям, вміє застосовувати знання в різних сферах;
- ✓ є культуротворцем – поширює культуру слова, виховує власним прикладом повагу до мистецтва, традицій та історії.

Формат кінцевого продукту:

- **Читач, який рефлексує та створює власні сенси** (есеїст, мислитель, громадянин).
- **Людина, що не просто споживає текст, а й продукує нові ідеї** (критик, літератор, культурний діяч).
- **Інтелігентний комунікатор**, здатний вести глибокий діалог, формувати власну позицію та аргументовано її відстоювати і нести персональну відповідальність.

Тобто кінцевий результат – це особистість, яка не просто читає, а через читання формує себе і світ навколо себе.

Висновки та перспективи дослідження.

Новизна запропонованих моделей і статті в цілому

1. Комплексний підхід до формування інтелігентного читача

- Представлена модель поєднує інтелектуально-аналітичний, національно-патріотичний, естетично-ціннісний та духовно-ціннісний компоненти, що дають змогу формувати не лише компетентного, а й свідомого, культурного та мораль-

но відповідального читача.

- Уперше наголошено на тому, що **інтелігентний читач – це не лише носій знань, а й активний учасник культурного та суспільного життя**, який вміє осмислювати реальність через літературу і брати на себе відповідальність.
- 2. Уведення національно-патріотичного компонента в модель інтелігентного читача**
- Традиційні моделі читача зорієнтовані здебільшого на **когнітивні та естетичні аспекти**, тоді як запропонована концепція акцентує на **національній ідентичності**, вихованні **громадянської відповідальності** та усвідомленні ролі літератури у формуванні національної свідомості.
- 3. Виділення духовно-ціннісного компонента як вершинного складника**
- У сучасній педагогічній та літературознавчій науці **акцент робиться переважно на навичках читання, критичного мислення або емоційно-естетичному сприйнятті тексту**.
 - Натомість у цій статті запропоновано **автономний духовно-ціннісний компонент**, який визначає світоглядні орієнтири учня, його моральні принципи та роль літератури у формуванні особистісної гармонії.
- 4. Чітке визначення кінцевого продукту формування інтелігентного читача**
- У розвідці не просто описано процес, а визначено **конкретний результат – «Людина Культури»**, яка

не лише володіє знаннями, а й активно застосовує їх у житті, формує власну громадянську позицію та є носієм культурних цінностей.

Загальна новизна статті

- ✓ Інтеграція інтелектуального, національного, естетичного та духовного вимірів у єдину систему.
- ✓ Оригінальне поєднання традиційного літературознавчого підходу з національно-патріотичним вихованням.
- ✓ Визначення духовно-ціннісного складника як основного вектора розвитку інтелігентного читача.
- ✓ Створення практично орієнтованої моделі, що може бути використана в сучасній педагогіці.

Таким чином, стаття не лише уза-

гальнює наявні підходи, а й пропонує нову, глибшу та актуальнішу концепцію формування інтелігентного учня-читача / учениці-читачки XXI століття.

У подальших розвідках автор планує подати декілька варіативних моделей формування інтелігентного учня-читача / учениці-читачки. Це сприятиме як осмисленню, так і можливості обрати ту чи іншу модель співпраці, через художні твори формувати істинних патріотів, Людей Культури. У планах – розробити критеріальні бази для виявлення ефективності тої чи іншої моделі, представити низку компетентнісних літературних вправ, що враховуватимуть компоненти та складники запропонованих моделей / ноомоделей інтелігентного учня-читача учениці-читачки – ЛЮДИНИ КУЛЬТУРИ!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гібернау М. Ідентичність націй / Монтсеррат Пуіг Гібернау ; пер. з англ. П. Таращука; ред. Л. Марченко. – К. : Темпора, 2012. – 303 с.
2. Освіта в реаліях війни: поради та рекомендації / За заг. ред. В. І. Шуляра. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2024в. – 170 с.
3. Сміт Е. Д. Національна ідентичність / Сміт Ентоні Девід ; пер. з англійської П. Таращука. – К. : Основи, 1994. – 224 с.
4. Удовиченко Л. М. Теорія і технологія вивчення художніх образів-персонажів у курсі зарубіжної літератури старшої школи : монографія / Л. М. Удовиченко ; за ред. д-ра пед. наук, проф. Л. Ф. Мірошніченко. – Київ : Інтерсервіс, 2020. – 352 с.
5. Шуляр В. І. Істинний українець-патріот як цінність (соціокультурна рецепція творчого доробку Дмитра Кременя) / В. І. Шуляр // Вересень : науково-методичний, інформаційно-освітній журнал, 2023. – Спецвипуск. – С. 52–67.
6. Шуляр В. І. Компетентний випускник-читач: модель, система компетенцій, критерії оцінювання (літературний компонент освітньої галузі «Мови і літератури» Державного стандарту базової і повної освіти): [науково-методичний посібник] / Василь Іванович Шуляр. – Миколаїв : вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – 64 с.
7. Шуляр В. І. Компетентнісні літературні вправи (зарубіжна література, інтегрований курс «Література») у 2-х частинах. Ч. 1 : практико-орієнтована монографія / В. І. Шуляр. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2024а. – 197 с. – (Серія «Методика літератури, умотивована любов'ю»).
8. Шуляр В. І. Концепт «духовної цілісності особистості» Григорія Сковороди як цінність у системі літературної освіти школярів // Вересень : науково-методичний, інформаційно-освітній журнал, 2022. – № 4 (95). – С. 27–49.
9. Шуляр В. І. Ноомодель інтелігентного читача : практико-орієнтована монографія / В. І. Шуляр. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2024б. – 176 с. – (Серія «Методика літератури, умотивована любов'ю»).

SHAPING THE INTELLIGENT STUDENT-READER AS A PERSON OF CULTURE

Shuliar Vasyl,

*Doctor of Pedagogic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Theory and Methodology
of Linguistic-Literary and Artistic-Aesthetic Education,
Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute
4-a, Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine
vasyl.shuliar@moippo.mk.ua*

The article explores the challenge of forming an intelligent student-reader as a Person of Culture within the modern educational learning environment. The characteristics of an intelligent reader are defined, emphasizing not only competence in literary analysis but also a high level of moral responsibility, critical thinking, and aesthetic taste. The tensions between contemporary educational trends, which focus on functional literacy, and the necessity of shaping a deep cultural worldview in students are analyzed.

The key components of the intelligent reader model are identified and structured based on the philosophy of triadicity. The cognitive component includes knowledge, text comprehension, and interpretation. The value-worldview component encompasses awareness of the moral and ethical aspects of literature and national identity. The communicative component involves the ability to engage in dialogue, discuss, and justify personal opinions. The study highlights the critical role of the national-patriotic component in literary education, emphasizing its importance in fostering national identity in the context of globalization and contemporary social challenges.

The article outlines methods and tools that contribute to fostering a Person of Culture through literary texts. Future research will establish criteria and indicators to assess the effectiveness of this model in cultivating an intelligent student-reader. The final outcome of implementing this model is the formation of a well-rounded individual — one who exhibits a love for reading, ethical maturity, and the ability to engage in intercultural dialogue.

The novelty of this study lies in the development of a three-component model of an intelligent reader that incorporates the national-patriotic aspect and responds to modern educational challenges, including the impact of digital technologies, the COVID-19 pandemic, and war.

Keywords: *artistic literature; communication; critical thinking; intelligent reader; literary education; national identity; Person of Culture; patriotic education; teaching methodology; value orientations.*

REFERENCES

1. Gibernau, M. (2012). *Identychnist natsii* [Identity of nations]. (Per. z anhl. P. Tarashchuk; ed. L. Marchenko). K.: Tempora (ukr).
2. *Osvita v realiiakh viiny: porady ta rekomendatsii* (2024). [Education in the realities of war: tips and recommendations]. (Ed. V. I. Shuliar). Mykolaiv: tsentr redaktsiino-vydavnychoi diialnosti MOIPPO (ukr).
3. Shuliar, V. I. (2023). Istynnyi ukrainets-patriot yak tsinnist (sotsiokulturna retseptsiia tvorchoho dorobku Dmytra Kremen'ia) [A True Ukrainian Patriot as a Value (Socio-Cultural Reception of Dmytro Kremen's Creative Work)]. *Veresen*, spetsvypusk, 52–67 (ukr).
4. Shuliar, V. I. (2024a). *Kompetentnisni literaturni vpravy (zarubizhna literatura,*

intehrovanyi kurs «Literatura») [Competency-based literary exercises (foreign literature, integrated course «Literature»)]. Ch. 1. Mykolaiv: tsentr redaktsiino-vydavnychoi diialnosti MOIPPO (Seriiia «Metodyka literatury, umotyvovana liuboviu») (ukr).

5. Shuliar, V. I. (2009). *Kompetentnyi vypusknik-chytach: model, systema kompetentsii, kryterii otsiniuvannia (literaturnyi komponent osvithoi haluzi «Movy i literatury» Derzhavnoho standartu bazovoi i povnoi osvity)* [Competent graduate reader: model, system of competencies, assessment criteria (literary component of the educational branch «Languages and Literatures» of the State Standard of Basic and Complete Education)]. Mykolaiv: vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly (ukr).

6. Shuliar, V. I. (2022). Kontsept «dukhovnoi tsilisnosti osobystosti» Hryhoriia Skovorody yak tsinnist u systemi literaturnoi osvity shkolariv [The concept of «spiritual integrity of the individual» by Hryhoriy Skovoroda as a value in the system of literary education of schoolchildren]. *Veresen*, 4 (95), 27–496 (ukr).

7. Shuliar, V. I. (2024b). *Noomodel intelihentnoho chytacha* [The noomodel of an intelligent reader]. Mykolaiv: tsentr redaktsiino-vydavnychoi diialnosti MOIPPO (Seriiia «Metodyka literatury, umotyvovana liuboviu») (ukr).

8. Smit, E. D. *Natsionalna identychnist* (1994). [National identity]. (Per. z anhli. P. Tarashchuk). K.: Osnovy (ukr).

9. Udovychenko, L. M. (2020). *Teoriia i tekhnolohiia vyvchennia khudozhnikh obraziv-personazhiv u kursi zarubizhnoi literatury starshoi shkoly* [Theory and technology of studying artistic images-characters in the course of foreign literature in high school]. (Ed. L. F. Miroshnychenko). Kyiv: Interservis (ukr).

Стаття надійшла до редакції: 21.02.2025

Прийнято до друку: 26.03.2025